

การพัฒนา นโยบายและศักยภาพของ
องค์กรชุมชนในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ
อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*
Policy and Capability Development of Local
Administration Organization for support elder
service in Nakornpathom province

อุบล วุฒิพรโสภณ¹, พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมฺมสุทฺโธ, พระมหาไกรวรรณ ชินทตฺติโย,
พระครูปฐมธีวัฒน์, พระปลัดสมชาย ปโยโค และ พัชราวลัย ศุภภะ
Ubol Wutipornsopon¹, Phrakrubaideegha Aphichat Dhammasuddho,
Phramaha Kraiwan Chinatuttiyo, Phrakrupatomtherawat
Phrapalad Somchai Payago and Patcharawalai Suppa
วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Buddhaphanya Sri Thawarawadee Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya
University, Thailand.

¹Corresponding Author. Email: Ubol.wut@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษานโยบายและประสิทธิผลในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน 2) เพื่อค้นหากิจกรรมที่บูรณาการตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน 3) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี

ผลการวิจัย พบว่า

1) นโยบายและประสิทธิผลในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรชุมชนของกลุ่มออม.กลุ่มบทบาทสตรี และเทศบาลเมืองโรจิง เช่น 1) ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานการพิทักษ์คุ้มครอง การเข้าถึงบริการของรัฐ 2) ผู้สูงอายุต้องได้รับการส่งเสริมให้อยู่กับครอบครัวและมีผู้ดูแล 3) ผู้สูงอายุต้องมีโอกาสได้

ศึกษาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองตลอดชีพ 4) ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเองได้โดยสร้างรายได้ของตนเองและมีระบบเครือข่ายเกื้อหนุนกัน เป็นต้น และนโยบายที่ไม่ดำเนิน การเลยคือ รัฐมีส่วนร่วมกับองค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ในการกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการเพื่อพัฒนา งานและบุคลากรด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ รวมทั้งประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

2) กิจกรรมที่บูรณาการตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักพุทธธรรมไตรสิกขา คือ ด้านศีล ได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และปฏิบัติธรรมพัฒนาด้านกายและวาจา ด้านสมาธิได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำสมาธิ ดูแลสุขภาพกายและใจ ฝึกจิตให้มีสมาธิเข้มแข็ง ฝึกปล่อยวางทำให้ มีความสงบสุข ด้านปัญญา ดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาทรู้เท่าทัน มีสติอยู่เสมอมีความรู้ความเข้าใจในตัวเองมีเหตุผลมากขึ้น นำปัญญามาควบคุมพฤติกรรม

3) การเสริมสร้างเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน ประกอบด้วย 1) องค์กรชุมชนเป็นศูนย์การเรียนรู้ โดยมีแผนการดำเนินงานด้านยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน 2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน และ 3) การเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือในการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนานโยบายและศักยภาพ; องค์กรชุมชน; การเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุ

Abstract

The purpose of this research was to 1) to study the policy and effectiveness of elderly people's health promotion in the community 2) To search for activities that are integrated in Buddhist principles of elderly people's health promotion in the community 3) To enhance the network for promoting the health of the elderly in community organizations. This research was Mixed Methods Research.

The results showed that :-

1) The policy and effectiveness of enhancing elderly health of the community organizations of the village health volunteers group, women volunteers' group and Rai Khing municipality such as: 1) The elderly must to get basic factors protection and access to government services. 2) The elderly need to be promoted to live with family and have caregiver. 3) The elderly have the opportunity to learn and develop their potential for long life. 4) Support the elderly to rely on themselves by making their own income and network system to foster them also. etc. The policy was not implement at all was the state is involved with private sector organizations, people, public institution to determine policy, management plan for implementation development and integrated elderly care in national level including coordinating with related agencies to continue implementation to achieve goals.

2) Integrative activities based on Buddhist principles 1) the process of enhancing the health of the elderly community organization. Using TISIKKHA the Buddhist principles, the Sila has promoted the elderly to be responsible for their duties. And a regular practice Dhamma, development of physical and verbal. Meditation has encouraged the elderly to meditate. Look after health and mind mental and training to be meditation strongly, released in order to have peace of mind. Wisdom to practice self-restraint, do not be careless, consciousness, self-knowledge and understand. More reason bring wisdom to control behavior.

3) Support the network for enhancing the health of the elderly in community organizations. 1) Community organization is a learning center. There are plans to improve the quality of life for the elderly, to exchange of experience and knowledge, transfer to the community members. 2) The cooperation network for enhancing the health of the elderly in community organizations is divided into 2 types. 3) Network linkages to enhance the health of the elderly in community organizations.

Keywords Policy and Capability Development; Local Administration Organization; support elder service

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญอยู่ในภาวะสังคมผู้สูงอายุที่มีสัดส่วนโครงสร้างประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ราว 10-20 ปี ข้างหน้าสังคมไทยก็จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ถึงเวลานั้น ประชากรวัยสูงอายุจะเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัวเมื่อการพัฒนาเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ประชากรที่กำลังเข้าสู่วัยสูงอายุ และประชากรที่อยู่ในวัยผู้สูงอายุต้องเร่งตระหนักโดยให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (Saengthong, 2017) จำเป็นจะต้องมีระบบ คือ การประกันสังคม (Social Insurance) และการช่วยเหลือทางสังคม (Social Assistance) ตลอดจนการช่วยเหลือทางสังคมเป็นการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนของรัฐเพื่อให้ความช่วยเหลือบุคคลและครอบครัวที่ตกอยู่ภายใต้ความยากจนเพื่อให้ความเป็นอยู่ การรักษาพยาบาล การศึกษา ที่อยู่อาศัย หรือความต้องการอื่นๆ ตามอัตภาพ (Sindecharak, 2015) การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุจะต้องมีการบูรณาการจากหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นผู้มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติ (Sudsomboon, 2014)

จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีที่ประเทศไทยหรือรัฐบาลต้องเข้ามาดำเนินงานในประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ต้องเสริมสร้างให้คนมีสุขภาพที่ดี คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน รวมถึงยุทธศาสตร์ด้านงานบริการภาครัฐที่ต้องจัดให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะที่ต้องจัดให้บริการเตรียมความพร้อมของประเทศสู่สังคมสูงวัย โดยภาครัฐมีหน้าที่ในการขับเคลื่อนจัดเตรียมการดูแลส่งเสริมทั้งงบประมาณหน่วยงานและบุคลากร เพื่อรองรับกับสังคมผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้น โดยหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุและสัมผัสใกล้ชิดกับผู้สูงอายุคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องมีการเตรียมพร้อมเพื่อรองรับกับสังคมของผู้สูงอายุในชุมชน สมาชิกในครอบครัว ชุมรมผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุข บุคลากรสุขภาพ แกนนำชุมชนควรมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุอย่างบูรณาการ (Phalasuk and Thanomchayathawatch, 2017) ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีภาระหน้าที่ ที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายกำหนดไว้ และได้กำหนดเป็นนโยบายเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้เพื่อนำไปปฏิบัติอยู่แล้ว โดย Terry, George R (1977) กล่าวเกี่ยวกับนโยบายว่า 1) นโยบายช่วยให้ผู้บริหารทราบว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร และใช้ปัจจัยชนิดใด 2) ช่วยให้บุคลากรทุกระดับชั้นในองค์กรหรือหน่วยงานได้เข้าถึงภารกิจของหน่วยงาน รวมทั้งวิธีการที่จะปฏิบัติงาน 3) ก่อให้เกิดเป้าหมายในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานแต่ละชนิด 4) ช่วยสนับสนุนส่งเสริมการใช้อำนาจของผู้บริหารให้เป็นไปโดยถูกต้องมีเหตุผลและมีความยุติธรรม ซึ่งจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ ความจงรักภักดีและความมีน้ำใจในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา 5) ช่วยให้เกิดการพัฒนาการในการบริหาร เพราะนโยบายจะพัฒนาผู้บริหารงานหรือผู้ใช้ให้มีความสามารถในการแปรความ และทำให้นโยบายเป็นสิ่งที่สามารถปฏิบัติได้ พัฒนาให้ผู้บริหารรู้จักคิดทำนโยบายขึ้น แทนที่จะคิดทำตามนโยบายอย่างเดียว

การดูแลผู้สูงอายุในปัจจุบัน รัฐบาลได้มอบนโยบายและสนับสนุนงบประมาณต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการหรือประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน กลุ่มหรือองค์กรในชุมชน เพื่อดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายในชุมชนเพื่อประโยชน์แก่ผู้สูงอายุในชุมชน รวมถึงผู้นำชุมชน กลุ่มอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มบทบาทสตรีประจำตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพสต.) องค์กรภาคเอกชน ฯลฯ ที่จะมาทำงานร่วมกัน ร่วมเป็นเครือข่ายในการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุโดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องเป็นที่เลี้ยงและจะต้องมีความรู้ มีความสามารถที่จะคิดหาวิธีหรือแนวทางการประสานความร่วมมือการทำงานแบบมีส่วนร่วมหรือสร้างเครือข่ายความร่วมมือบูรณาการในการพัฒนาหากกลยุทธ์เพิ่มศักยภาพทางการดำเนินงาน เพื่อนำมาบริหารจัดการเพิ่มคุณภาพชีวิต และส่งเสริมสร้างสุขภาพให้แก่วัยผู้สูงอายุที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นนั้นให้ดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด แต่ในปัจจุบันได้ปรับบทบาทเข้ามาช่วยเหลือร่วมรับผิดชอบปัญหาสังคมมากขึ้นนอกจากนี้ยังมีการจัดสวัสดิการ (Office of the National Economics and Social Development Board, 2010)

การเสริมสร้างสุขภาพแก่ผู้สูงอายุโดยองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เป็นการจัดสวัสดิการสังคมในชุมชนรูปแบบหนึ่งที่ใช้ชุมชนเป็นฐานมีผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครชุมชน และภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วม โดยมีหน่วยงานของรัฐคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักและให้การหนุนเสริม โดยจะช่วยเหลือส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการเข้าร่วมทางสังคม คลายความเหงาความวิตกกังวลลงได้ และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เรียนรู้ทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุได้รับการเสริมสร้างสุขภาพทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และช่วยให้เกิดความตระหนักในคุณค่าและศักยภาพของตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ตามกฎหมาย ศีลธรรม จริยธรรม ศาสนา และจารีตประเพณี สามารถนำไปใช้ได้จริงในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมของสังคมไทยปัจจุบัน (Mansumittrchai, 2015; Phra Plakorn Sumangalo, 2016; Phrakhru Sunthonkhemapinan Khemadhammo, 2017)

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาเชิงลึกเพื่อเป็นการพัฒนานโยบายและเพิ่มศักยภาพการส่งเสริมสุขภาพ ก่อให้เกิดเป็นการบูรณาการ สานสัมพันธ์เป็นเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ร่วมกันและเกิดประโยชน์สูงสุดเป็นรูปธรรมได้ชุดกิจกรรมชัดเจน รวมถึงการที่ผสมหลักกรรมในการส่งเสริมสุขภาพที่มีผลรวดเร็วมีประสิทธิภาพ ตรงและสอดคล้องตามนโยบายภาครัฐ เป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุและสอดคล้องตามแนวพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง โดยการดำเนินงานการเสริมสร้างสุขภาพแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ เทศบาลเมืองไร่ขิง และองค์กรชุมชนคือ กลุ่มอาสาสมัครประจำหมู่บ้านตำบลไร่ขิง และกลุ่มบทบาทสตรีตำบลไร่ขิง เพื่อร่วมกันหาแนวทางสร้างกิจกรรมในการพัฒนานโยบายและศักยภาพขององค์กรในชุมชน รวมถึงการทำงานแบบมีส่วนร่วมและประสานกับเครือข่ายหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมสุขภาพ พร้อมกับประสานหลักกรรมโดยเป็นการนำแนวทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่คนส่วนใหญ่ของประเทศไทยนับถือ เข้ามาหาแนวทางสร้างชุดกิจกรรมในงานบริการเสริมสร้างสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วม การร่วมเป็นเครือข่ายในการ

ส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม นำผลการศึกษามาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง สร้างชุดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมนำไปปฏิบัติได้จริงและเห็นผล ได้รูปแบบที่เป็นระบบเป็นการผสมผสานเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อการบริหารจัดการที่เกิดประโยชน์สูง ประหยัดสุดและคุ้มค่าต่องบประมาณภาครัฐ

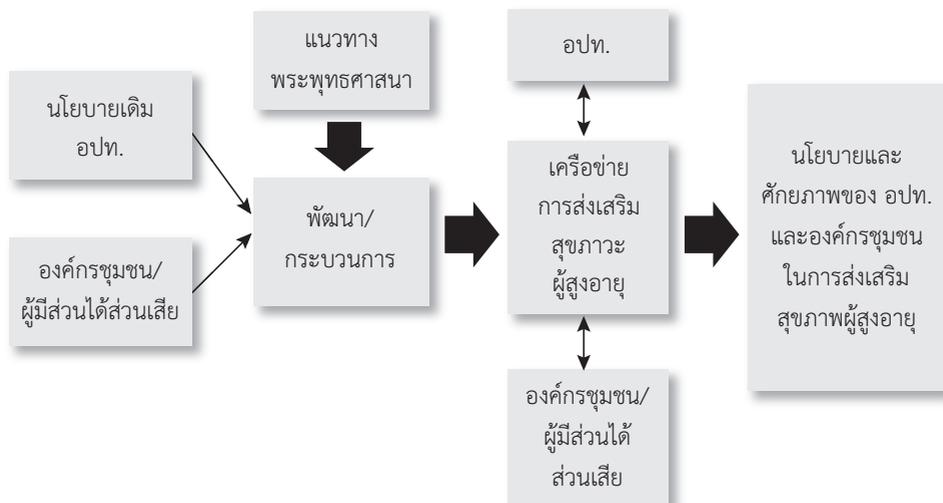
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายและประสิทธิผลในการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุขององค์กรชุมชนอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อค้นหากิจกรรมที่บูรณาการตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในการเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 1) แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างสุขภาพ
- 2) แนวคิดเกี่ยวกับบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุ
- 3) แนวคิดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุ
- 4) แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุและองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้คือ ผู้สูงอายุในตำบลไร่ซิง ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวนประชากรผู้สูงอายุ 2,775 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองไร่ซิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม กลุ่ม อสม., กลุ่มบทบาทสตรี, ผู้บริหารเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองไร่ซิง, อบต.ท่าตลาด, เทศบาลตำบลบางกระทีก, เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับบริการด้านการเสริมสร้างสุขภาพแก่ผู้สูงอายุขององค์กรชุมชนในเขตเทศบาลเมืองไร่ซิง
2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Indept interview), การสนทนากลุ่มย่อย(Focus Group Discussion) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม, การสนทนาแบบไม่เป็นทางการ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติ (t-test) การทดสอบค่า (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ (Least Significant Difference : LSD) การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การประมวลความรู้รวบยอด (Conceptualization) เป็นการสังเคราะห์ข้อมูล ความคิดและเนื้อหาทั้งหมดรวมเป็นประเด็นหลัก เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิวิเคราะห์ความถูกต้องยืนยันข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. นโยบายและประสิทธิผลในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน เขตตำบล
ไร่ชิ่ง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมโดยภาพรวม

การพัฒนานโยบายและศักยภาพขององค์กรชุมชน ในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. กลุ่มอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.)	2.96	1.03	ปานกลาง
2. กลุ่มบทบาทสตรี ตำบลไร่ชิ่ง	2.66	1.03	ปานกลาง
3. เทศบาลเมืองไร่ชิ่ง	3.27	1.04	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	2.96	1.03	ปานกลาง

จากตารางสามารถอธิบายได้ว่า 1) ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุของ
องค์กรชุมชนเขตตำบลไร่ชิ่ง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่า
เฉลี่ยเท่ากับ 2.96 วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษานโยบายและประสิทธิผลในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ
ขององค์กรชุมชนอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 2) แนวทางปฏิบัติตามนโยบายโดยอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จะเน้นไปในเรื่องการดูแลสุขภาพอนามัย การบริการสาธารณสุข และช่วย
เหลือประสานงานให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงกิจกรรมและบริการต่างๆ ที่มีของชุมชน 3) แนวทางปฏิบัติตาม
นโยบายโดยองค์กรกลุ่มบทบาทสตรี จะเน้นไปในเรื่องการช่วยเหลือประสานงานสร้างกิจกรรมชุมชนและการ
บริการให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงสิทธิและการคุ้มครองทางสังคมเรื่องสุขภาวะและรายได้ รวมทั้งกิจกรรมสนทนา
การจัดโดยเทศบาลตำบลและเครือข่าย 4) แนวทางปฏิบัติตามนโยบายโดยเทศบาลเมืองไร่ชิ่ง จะเน้นไป
ในการปฏิบัติตามนโยบายรัฐในทุกนโยบายโดยเฉพาะแผนผู้สูงอายุแห่งชาติปี พ.ศ.2545-2564 โดยมีหน่วย
งานย่อยในเทศบาลทำหน้าที่แต่ละเรื่องเพื่อประสานงานกันให้การดำเนินงานตามนโยบายที่ได้รับมาบรรลุ
เป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

2. กิจกรรมที่บูรณาการตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

การเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ ด้านศีล ผู้สูงอายุได้มาร่วมกันปฏิบัติธรรมที่วัดทุกวันพระ และวันสำคัญทางศาสนา ใส่บาตรฟังธรรมทำจิตอาสาที่วัดและบริจาคทรัพย์ทำให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น เกิดจิตใจที่ตั้งงาม รู้จักปล่อยวาง มีความเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีอารมณ์เบิกบาน แจ่มใส ด้านสมาธิ ได้รับความรู้ด้านสมาธิจากทางชมรมผู้สูงอายุ การฝึกปฏิบัติที่วัดกลับมาปฏิบัติที่บ้าน สวดมนต์ช่วงเช้าช่วงเย็นและก่อนนอนทุกวัน ผลจากการฝึกด้านสมาธิ ตั้งจิตอธิษฐาน ฝึกจิตให้สงบทำให้มีความสุขปล่อยวาง ทำแล้วรู้สึกสบายใจ ด้านปัญญา มีการฝึกให้ดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาท ไม่ลุ่มหลงมัวเมา รู้เท่าทันรู้สึกสบายใจมีสติอยู่กับตัวเองไม่ไปว่าร้ายคนอื่น ไม่ว่ารู้อใจไม่คิดมาก มีความรู้ความเข้าใจในตัวเอง

กิจกรรมที่บูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ ประกอบด้วยการสร้างสวนสุขภาพ เพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุได้มาร่วมกิจกรรมด้วยกัน มีสนามออกกำลังกาย สนามเด็กเล่น ลานกิจกรรม จัดกิจกรรมต่างๆ

3. การเสริมสร้างเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ผลการวิจัย พบว่า การสร้างเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน ด้านความร่วมมือขององค์กรชุมชนพบว่า การบริหารชมรมผู้สูงอายุ โดยสมาชิกให้ความสนใจดีมาก มีกิจกรรมสม่ำเสมอ มีแผนการดำเนินงานเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต การมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน โดยชมรมผู้สูงอายุเป็นศูนย์การเรียนรู้ เกิดความรักมีจิตสำนึก รักท้องถิ่นและฝึกให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งตนเองได้ ด้านกิจกรรมการเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุ การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ การจัดการสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยแก่ผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมประจำวัน การให้บริการทางการแพทย์ ด้านจัดกิจกรรมทางศาสนา โดยมาร่วมกิจกรรมงานบุญที่วัดเป็นประจำ เพื่อถือศีลสวดมนต์ร่วมกันถวายสังฆทานปฏิบัติธรรม และการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพที่เหมาะสม

ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุ มีการสร้างเสริมสุขภาพครบวงจร มีการป้องกันการรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพทำให้ผู้สูงอายุลดการเจ็บป่วยและลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล การพัฒนาเป็นองค์กรตัวอย่างที่เข้มแข็งให้มีความสัมพันธ์และร่วมมือกันให้มีการพบปะพูดคุยจัดประชุมทุกเดือน การให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในด้านการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุและการเข้าร่วมเครือข่ายต่างๆในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

การสนทนากลุ่ม ด้านความร่วมมือขององค์กรชุมชนพบว่า องค์กรชุมชนมีการเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนมีแผนการด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน การสร้างเสริมสุขภาพครบวงจรเพื่อลดการเจ็บป่วย

โดยองค์กรชุมชนเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านกิจกรรมการเสริมสร้างสุขภาวะ โดยมีกิจกรรมแยกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กิจกรรมด้านจิตใจ จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุเรียนรู้ที่จะเตรียมตัวตาย กิจกรรมทางศาสนา 2) กิจกรรมด้านร่างกาย จัดกิจกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพโภชนาการ การจัดการสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยแก่ผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมประจำวัน ด้านวิธีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน โดยการพัฒนาองค์กรตัวอย่างที่เข้มแข็ง ผู้นำต้องเข้มแข็งสมาชิกพร้อม เน้นการทำกิจกรรมร่วมกันจัดอาสาสมัครเพื่อสังคม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กร ส่งเสริมการบริโภคที่ปลอดภัยใช้สมุนไพรและภูมิปัญญาไทย สร้างเสริมความร่วมมือของครอบครัวผู้สูงอายุและชุมชนการสร้างสุขภาวะที่ดีการมีส่วนร่วมทางสังคมจัดกิจกรรมจิตอาสา

อภิปรายผลการวิจัย

นโยบายและประสิทธิผลในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

จากการผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังขาดการส่งเสริมสุขภาวะทั้งจากกลุ่มองค์กรในชุมชน โดยขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีและทั่วถึง โดยรูปแบบการจัดการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ ต้องเน้นการส่งเสริมแนะนำการดูแลสุขภาพตนเองให้มากขึ้น และสมควรปรับเปลี่ยนเพิ่มแนวทางวิธีการใหม่ๆ เพื่อจูงใจผู้สูงอายุให้อยากเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น การส่งเสริมด้านรายได้ของผู้สูงอายุยังไม่ได้รับการส่งเสริมหรือหาแนวทางที่เหมาะสมที่ตรงกับความต้องการหรือความชำนาญหรือทักษะของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง โดยที่ผ่านมาขาดการประสานเป็นเครือข่ายที่ดีในการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุและไม่กระทำอย่างต่อเนื่อง โดยสมควรที่จะต้องสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุให้เกิดขึ้นจัดตั้งเป็นศูนย์ดูแลผู้สูงอายุระดับชุมชน ทั้งด้านนโยบายและการดำเนินงาน โดยองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดต้องมีการบูรณาการข้อมูล เช่น แนะนำการวางแผนด้านการเงิน การออมเงิน การจัดทำหลักประกันในด้านต่างๆ มีการบูรณาการแผนปฏิบัติงาน พัฒนาระบบบริหารจัดการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ

นอกจากนี้ผู้สูงอายุไม่มีความรู้ในเรื่องสวัสดิการที่รัฐบาลได้วางแผนรองรับและเตรียมพร้อมให้กับสังคมผู้สูงอายุในอนาคต การจัดการดูแลบริการ การณรงค์ด้านสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุของหน่วยงานรัฐยังไม่มีประสิทธิภาพที่ดีพอในการดำเนินงาน เรื่องนี้เป็นเรื่องที่รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักเพื่อการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและการเพิ่มมากขึ้นของผู้สูงอายุ จึงควรต้องสังเคราะห์ข้อมูลองค์ความรู้เชิงวิชาการหรือการปรับปรุงข้อมูล สร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับสิทธิและสามารถใช้สิทธิและสวัสดิการที่มีเพื่อทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งในปัจจุบันและอนาคต

กิจกรรมที่บูรณาการตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในการเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

จากการผลการวิจัย พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุ คือ หลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบ ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา โดยนำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ โดยต้องมีการส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญากล่าวคือ ศีล เป็นการฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรมทางกายและวาจา เป็นการพัฒนาผู้สูงอายุทางด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องทั้งด้านกายภาพและทางสังคม ด้านสมาธิเป็นการพัฒนาด้านจิต เพราะจิตใจเป็นฐานของพฤติกรรม เนื่องจากพฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นจากความตั้งใจหรือเจตนาและเป็นไปตามเจตจำนงและแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง เพราะว่า กระบวนการพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของจิต ทั้งในด้านคุณธรรมเพื่อให้เกิดความ เมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเข้มแข็งมั่นคง ความเพียรพยายาม ความแน่วแน่ มั่นคง และปัญญา เป็นกระบวนการหนึ่งของการฝึกอบรมทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันถูกต้องและสมบูรณ์รู้จักดำเนินการต่างๆ ด้วยปัญญาที่บริสุทธิ์ซึ่งมองดูรู้เข้าใจเหตุผล รู้จักวินิจฉัยคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น หากมนุษย์ทุกคนได้รับการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาก็จะทำให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม จะส่งผลสู่สังคมและประเทศชาติ (Kongkhuntod, 2016) การได้พัฒนาปัญญาเป็นเรื่องกว้างขวางโดยปัญญาช่วยให้ดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพประสบความสำเร็จ โดยการพัฒนาปัญญาเป็นการพัฒนาผู้สูงอายุในขั้นสูงสุด

การเสริมสร้างเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

จากการผลการวิจัย พบว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมต้องเกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมและต้องการช่วยเหลืออย่างแท้จริง โดยเฉพาะผู้นำองค์กรหรือกลุ่มองค์กรต่างๆ เพื่อให้เกิดผลตรงต่อการดำเนินงานมีประสิทธิภาพที่ดี และตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุและสอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคมของชุมชน โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบุคลากรที่พร้อม งบประมาณที่สามารถจัดสรรได้และต้องรวมถึงผู้นำหรือผู้บริหารที่ให้ความสำคัญอย่างจริงจัง โดยเป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาเครือข่ายการสร้างความร่วมมือขององค์กรในชุมชนโดยใช้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางประสานงานทำหน้าที่เป็นแม่ข่ายในการประสานงานเป็นเครือข่าย จะเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ การเชื่อมโยงกันในลักษณะเครือข่ายเป็นการเชื่อมโยงเข้าหากันมิใช่เพียงการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจร่วมกันในระดับเพียงแค่การพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือร่วมสังสรรค์ด้วยกันเท่านั้น หากจะต้องพัฒนาไปสู่ระดับของการมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนการดำเนินงาน การปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอนและลงมือทำกิจกรรมหรือโครงการร่วมกัน ด้วยเป้าหมายที่ชัดเจนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม

สรุป

การเสริมสร้างเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วมและประสานกับเครือข่าย ทั้งภาครัฐ และเอกชน พร้อมกับการผสมผสานหลักธรรมโดยเป็นการนำแนวทางพระพุทธศาสนา ในการสร้างชุดกิจกรรมบริการเสริมสร้างสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วม การร่วมเป็นเครือข่ายในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม นำผลการศึกษามาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ได้รูปแบบที่เป็นระบบเป็นการผสมผสานเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อการบริหารจัดการที่เกิดประโยชน์สูง ประหยัดสุดและคุ้มค่าต่องบประมาณภาครัฐ

References

- Kongkhuntod, A. (2016). The concept of human resource development by threefold training. *Journal of Graduate Studies Review*, 12 (3), 64-79.
- Mansumittrchai, P. (2015). Mercy Message : A Path to Peach. *Journal of MCU Peace Studies*, 3 (2), 162-175.
- Office of the National Economics and Social Development Board. (2010). *The framework of social welfare direction sustainable quality plans 11*. Bangkok: Office of the National Economics and Social Development Board.
- Phalasuk, R. and Thanomchayathawatch, B. (2017). A Family Model for Older People Care. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 4 (3), 135-150.
- Phra Plakorn Sumangalo. (2016). The Relationship Between Law And Morality, Ethics, Religion And Tradition. *Dhammathas Academic Journal*, 16 (3), 277-289.
- Phrakhru Sunthonkhemapinan (Khemadhammo), (2017). Buddha's Panidhana : The Panithand Project to The Goodness. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 2(3), 43-56.
- Saengthong, J. (2017). Aging Society (Complete Aged): The elderly condition of good quality. *Rusamilae Journal*, 38 (1), 6-28.
- Sindecharak, T. (2015). Elderly in Chinese Society: Welfare Services, Model for Elderly Care and Social Activity. *Thammasat Journal*, 34 (2), 2015. 1-32.
- Sudsomboon, S. (2014). Social Welfare for Aging People in Thailand. *Journal of Southern Technology*, 7 (1), 73-82.
- Terry, George R. (1977). *Principles of Management*. Illinois: Richard D. Irwin.